

RAAP-NOTITIE 4422

Plangebied Ielke Boonstraloane te Garyp

Gemeente Tytsjerksteradiel

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Archeologisch Adviesbureau

4000 voor Chr.

3750 voor Chr.

2200 voor Chr.

700 voor Chr.

150 na Chr.

320 na Chr.

250 na Chr.

1650 na Chr.

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Tytsjerksteradiel

Titel: Plangebied Ielke Boonstraloane te Garyp, gemeente Tytsjerksteradiel; een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: 11 februari 2013

Auteur: drs. M.E. van Kruining

Projectcode: TYIE

Bestandsnaam: NO4422_TYIE.doc

Projectleider: drs. M.E. van Kruining

Projectmedewerkers: E. van der Zwet & T. Perger

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 55409

Autorisatie: dr. G. Aalbersberg

Bevoegde overheid: gemeente Tytsjerksteradiel

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2013

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens

- *type onderzoek*: een bureau- en inventariserend veldonderzoek
- *bevoegde overheid*: gemeente Tytsjerksteradiel
- *onderzoekskader*: nieuw bestemmingsplan Garyp
- *datum veldonderzoek*: 31-1-2013
- *locatie*:
 - *ligging*: het plangebied ligt in de zuidoostelijke hoek van Garyp, tussen de Ielke Boonstraloane en het Skeanpaad.
 - *plaats*: Garyp
 - *gemeente*: Tytsjerksteradiel
 - *provincie*: Fryslân
 - *oppervlakte plangebied*: circa 1,5 ha
 - *kaartblad topografische kaart Nederland, schaal 1:25.000*: 06D
 - *centrumcoördinaten (X/Y)*: 194436/ 575540
- *afbakening onderzoekszone*: straal van 300 m rondom het plangebied
- *ARCHIS-vondstmeldingsnummer(s)*: niet van toepassing
- *ARCHIS-waarnemingsnummer(s)*: niet van toepassing
- *ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer*: 55409
- *documentatie*: de documentatie van het project wordt bij RAAP bewaard onder de projectcode TYIE en wordt binnen een termijn van twee jaar overgedragen aan het Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis.

1.2 Aanleiding en doelstelling

In het plangebied zijn bodemingrepen gepland (zie § 2.5 voor een uitgebreide beschrijving) die mogelijk bedreigend zijn voor eventuele archeologische resten. Ten behoeve van het nieuwe bestemmingsplan voor Garyp is daarom op basis van de richtlijnen van de FAMKE een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd. De doelstelling van het onderzoek is het vaststellen van de archeologische waarde van het terrein. Hiertoe is inzicht in de bodemopbouw en de gaafheid ervan van belang.

1.3 Onderzoeksvragen

1. Zijn de archeologisch relevante niveaus intact?
2. Heeft dat gevolgen voor de archeologische verwachting?
3. Zijn er aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen?
4. Is archeologisch vervolgonderzoek noodzakelijk?

1.4 Randvoorwaarden

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>), geldt in de praktijk als richtlijn. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

Archeologische perioden			
Tijdperk			Datering
Nieuwste tijd (=Nieuwe tijd C)			1795
Nieuwe tijd		B	1650
		A	1500
Middeleeuwen		Laat	1250
		Vol	1050
	Vroeg	Ottoons	900
		Karolingisch	725
		Merovingisch laat	525
		Merovingisch vroeg	450
Romeinse tijd		Laat	270
		Midden	70 na Chr.
		Vroeg	15 voor Chr.
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	12.500
		Jong B	16.000
		Jong A	35.000
		Midden	250.000
		Oud	

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek dient om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Hiervoor worden verschillende bronnen gebruikt (zie literatuurlijst).

2.2 Geomorfologie en bodem

- *bodem ontleend aan het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS2)*: laarpodzolgronden met leemarm en zwak lemig fijn zand (code cHn21).
- *geomorfologie ontleend aan ARCHIS2*: dekzandrug al dan niet met oud bouwlanddek (code 3K14).

2.3 Archeologische gegevens

- *bekende archeologische vindplaatsen*: volgens ARCHIS2 ligt er binnen een straal van 300 m rond het plangebied een AMK-terrein (tabel 2). Verder bestaan er geen waarnemingen, vondstmeldingen of eerder uitgevoerd onderzoek binnen deze straal.

AMK-nr	complextyp	datering	waarde
15108	dorpskern Garyp	Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd	hoog

Tabel 2. Overzicht van de bekende archeologische vindplaatsen in en rond het plangebied.

- *bekende archeologische gegevens uit andere bronnen*: er zijn geen vondsten bekend. Zoals op de website van het dorp Garyp (<http://www.garyp.nl>) staat: “jammer genoeg is er vlakbij Garyp zelf nooit iets belangrijks opgegraven”.

2.4 Historische situatie

Voor het onderzoek naar de historische situatie is gebruik gemaakt van de Kadastrale Minuut uit het begin van de 19e eeuw (<http://watwaswaar.nl>) en diverse historische kaarten.

- *historisch gebruik*: over het ontstaan van het dorp Garyp is niet veel bekend. De tufstenen voorganger van de huidige kerk zou uit ongeveer 1100 stammen. De oude dorpskern ligt circa 300 m ten noordwesten van het plangebied. Op de kaart van Schotanus uit het eind van de 17e eeuw (Schotanus à Sterringa, 1718) wordt in het plangebied geen bebouwing afgebeeld. Dit is ook niet het geval op de kadastrale minuut uit 1832 en de kaart uit 1851 (Eekhoff, 1859). Op de oorspronkelijke aanwijzende tafel (OAT) bij de kadastrale minuut staat dat het perceel op dat moment van de landbouwer Jan Atses Postma is die het in gebruik heeft als bouwland. Op de kaart uit 1940 is het perceel nog steeds onbebouwd en dat lijkt zo tot heden te blijven.

- *consequentie voor de archeologie (verwachting, verstoringen, resten van historische bebouwing)*: het historisch landgebruik (ploegen) van het gebied kan archeologische resten verstoord hebben. In welke mate dit gebeurd kan zijn is onbekend. Historische bebouwing binnen het plangebied is afwezig en heeft dus geen invloed gehad.

2.5 Huidige en toekomstige situatie

- *huidig gebruik*: het plangebied is grotendeels grasland en deels speelterrein (skatebaan).
- *toekomstig gebruik*: in het plangebied wordt een kleine dorpsuitbreiding gerealiseerd met circa 22 huizen. Het soort fundering en de diepte ervan is onbekend.
- *consequentie voor de archeologie (verstoring, methodiek veldonderzoek)*: het huidige gebruik heeft vermoedelijk geen invloed op de in het gebied verwachte archeologische resten. Het toekomstige gebruik daarentegen zal leiden tot verstoring van de eventueel aanwezige archeologische resten.

2.6 Gespecificeerde archeologische verwachting/advies

- *archeologische verwachting*: volgens de archeologische kwalitatieve verwachtingskaart voor de Gemeente Tytsjerksteradiel (Asmussen e.a., 2004) ligt het plangebied in een zone met een lage archeologische kwaliteit. Op de archeologische kwantitatieve verwachtingskaart is de archeologische verwachting hoog.
- *gespecificeerde archeologische verwachting*: op basis van de resultaten van het bureauonderzoek kunnen in het plangebied resten van nederzettingen uit de Steentijd tot Nieuwe tijd voorkomen. De archeologische resten worden in de top van het dekzand, direct onder de bouwvoor, verwacht.
- *archeologische advies*: volgens de FAMKE (Friese Archeologische MonumentenKaart Extra; <http://www.fryslan.nl/famke>) is voor het plangebied voor de periode Steentijd-Bronstijd geen onderzoek noodzakelijk. Voor de periode IJzertijd-Middeleeuwen is een historisch en karterend onderzoek 3 nodig (6 boringen per ha of minimaal 6 boringen per plangebied).

3 Veldonderzoek

3.1 Methode

- *positie boringen*: in een 40 x 50 m grid
- *gebruikt boormateriaal*: gutsboor Ø 2 cm
- *totaal aantal boringen*: 10
- *minimaal geboorde diepte*: 0,60 m -Mv
- *maximaal geboorde diepte*: 1,50 m -Mv
- *boorbeschrijvingen*: lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989).
De uitgebreide boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel) zijn opgenomen in bijlage 1.
- *X-/Y-coördinaten boringen gemeten met*: meetlinten

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

- *beschrijving laagoppeenvolging (lithologisch) en interpretatie (lithogenetisch)*: de laagoppeenvolging in het plangebied wordt van boven naar beneden beschreven. De top van de laagoppeenvolging bestaat uit een 0,15 tot 0,55 m dikke bouwvoor (donkerbruingrijs tot grijsbruin, zwak siltig, matig fijn, soms matig humeus zand). In de boringen 5, 8, 9 en 10 bestaat de toplaag uit een 0,74 tot 1,0 m dik pakket verstoord donkerbruingrijs tot lichtgrijsbruin, zwak siltig, matig fijn, soms matig humeus zand met soms zandbrokken. In de boringen 1 en 4 bevindt zich onder de bouwvoor een verstoorde laag van 0,19 tot 1,15 m dik (grijsgeel of grijsbruin matig fijn, zwak siltig, zwak tot matig humeus zand met soms zandbrokken). De diepste verstoringen (in de boringen 1, 9 en 10) liggen naast een watergang. Waarschijnlijk hebben de verstoringen hiermee te maken.

Onder de bouwvoor of verstoorde laag bevindt zich in alle boringen op een diepte variërend van 0,27 tot 1,30 m -Mv grijsbruin tot lichtgeel, matig tot zeer fijn, matig of zwak siltig dekzand. In het dekzand is geen bodemvorming aangetroffen. De top van het dekzand (het archeologische relevante niveau) is dus niet meer intact. Dat de hoogte van het dekzand zo verschilt, wordt veroorzaakt door de verstoringen. Als de boringen met de diepe verstoringen buiten beschouwing worden gelaten, begint het dekzand op een diepte variërend van 0,27 tot 0,55 m -Mv.

Archeologische indicatoren zijn niet aangetroffen. Aanwijzingen voor (grotere) archeologische nederzettingen ontbreken.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

De laagopeenvolging in het plangebied bestaat uit een bouwvoor/verstoorde laag op dekzand. In het plangebied zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. De top van het dekzand (het archeologische relevante niveau is niet meer intact). Aanwijzingen voor (grotere) archeologische vindplaatsen ontbreken.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van onderhavig onderzoek wordt voor het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen. De voorgenomen ingrepen kunnen vanuit archeologisch oogpunt zonder bezwaar worden uitgevoerd.

Indien toch archeologische resten worden aangetroffen, dient direct contact te worden opgenomen met de bevoegde overheid (gemeente Tytsjerksteradiel: de heer O.W. Postma 0511-460936).

Literatuur

- Asmussen, P.S.G., J.J. Hekman, H.C.J. Visscher, T.J. ten Anscher & D. Bekius, 2004.**
Startnotitie archeologiebeleid gemeente Tytsjerksteradiel. *RAAP-rapport 981*. RAAP
Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Eekhoff, W., 1859.** *Nieuwe atlas van de provincie Friesland*. Leeuwarden.
- Kuiper, M (auteur) & R. Kersbergen (samenst.), 2006.** *Atlas van topografische kaarten
Nederland 1955-1965*. Landsmeer.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989.** *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van
onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Pater, B.C. de & B. Schoenmaker, e.a., 2005.** *Grote atlas van Nederland 1930-1950: compre-
hensive atlas of the Netherlands 1930-1950*. Asia Maior, Zierikzee
- Robas Producties, 1990.** *Historische Atlas Friesland. Chromotopografische Kaart des Rijks,
schaal 1:25.000*. Uitgeverij Robas Producties, Den Ijp.
- Schotanus à Sterringa, B., 1718.** *Uitbeelding der Heerlijkheit Friesland; zoo in 't algemeen als
in haare XXX bijzondere Grietenijen*. François Halma, Ljouwert (Facsimile-uitgave
1979).
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990.** *Grote Historische Atlas van Nederland, schaal
1:50.000; Deel 2: Noord-Nederland 1851-1855*. Wolters-Noordhoff Atlasproducties,
Groningen.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Ligging van het plangebied (gearceerd); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Boorpuntenkaart.

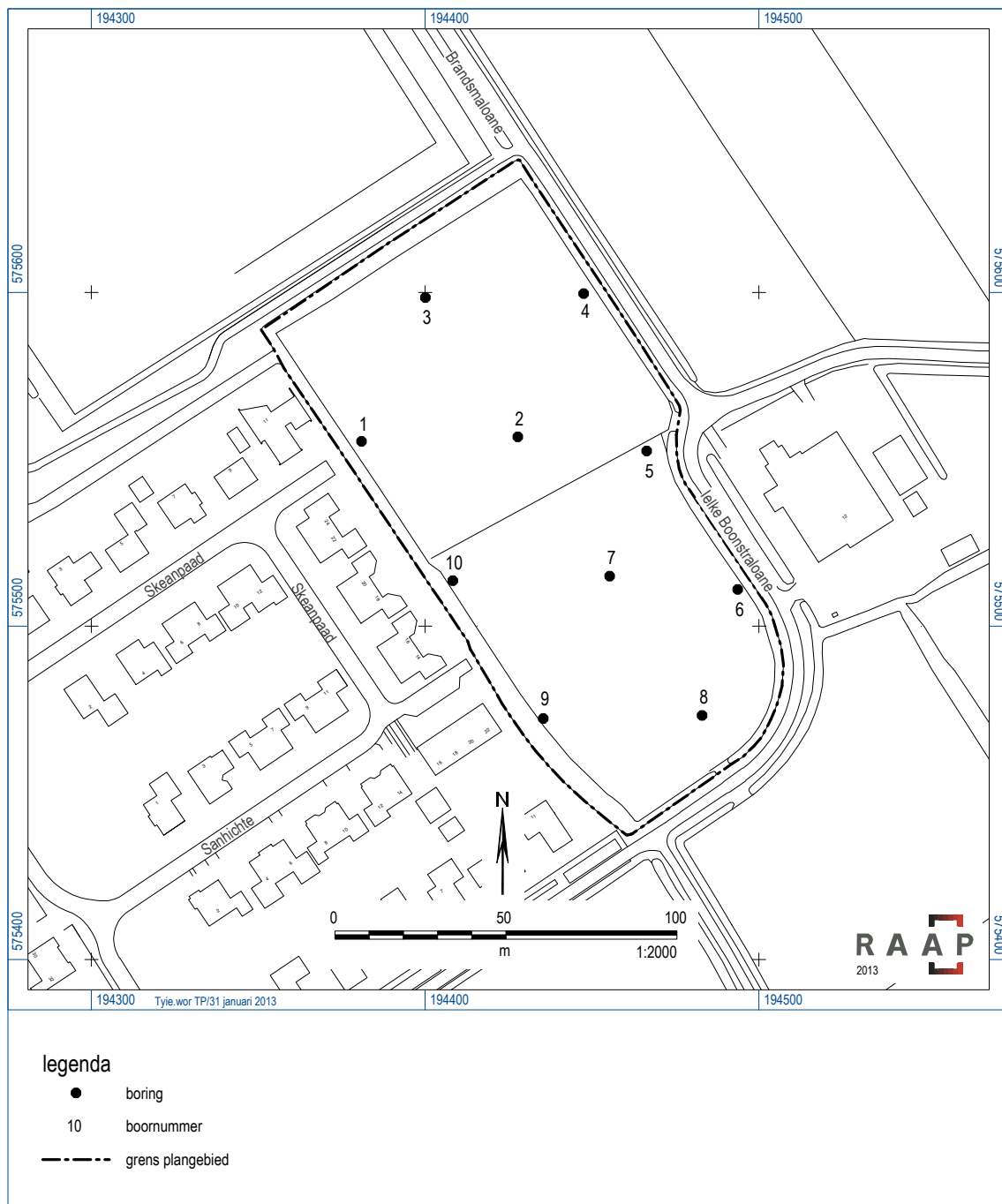
Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Tabel 2. Overzicht van de bekende archeologische vindplaatsen in en rond het plangebied.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel).

Figuur 1. Ligging van het plangebied (gearceerd); inzet: ligging in Nederland (ster).

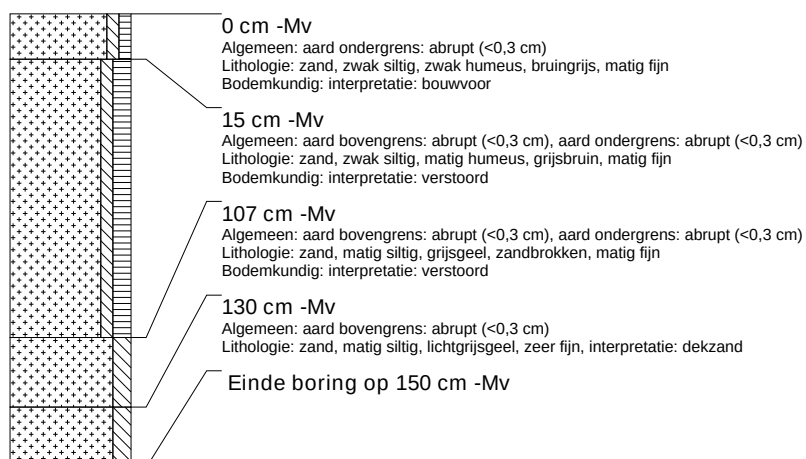

Figuur 2. Boorpuntenkaart

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen (inclusief lithologisch profiel)

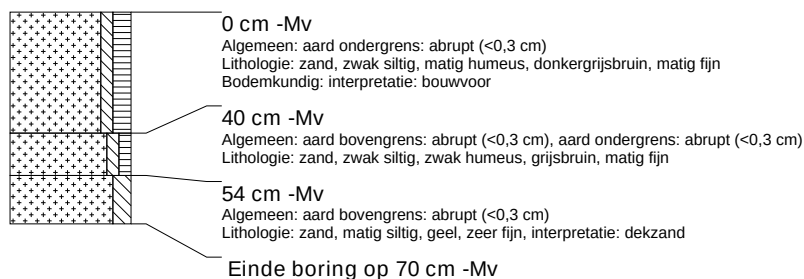
boring: TYIE-1

beschrijver: EZ, datum: 31-1-2013, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Tytsjerksteradiel, plaatsnaam: Garijp, opdrachtgever: Gemeente Tytsjerksteradiel, uitvoerder: RAAP Noord

boring: TYIE-2

beschrijver: EZ, datum: 31-1-2013, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Tytsjerksteradiel, plaatsnaam: Garijp, opdrachtgever: Gemeente Tytsjerksteradiel, uitvoerder: RAAP Noord

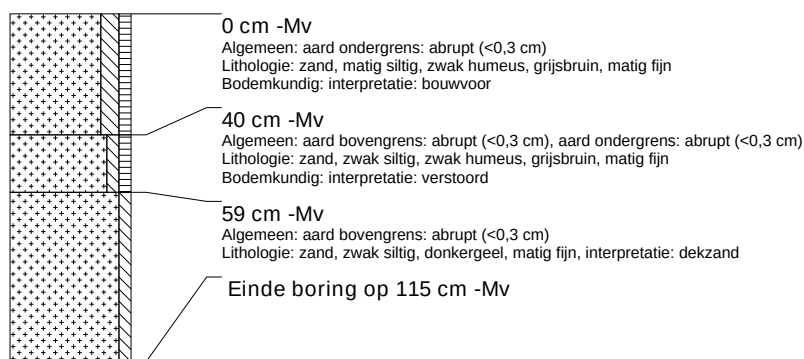
boring: TYIE-3

beschrijver: EZ, datum: 31-1-2013, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Tytsjerksteradiel, plaatsnaam: Garijp, opdrachtgever: Gemeente Tytsjerksteradiel, uitvoerder: RAAP Noord

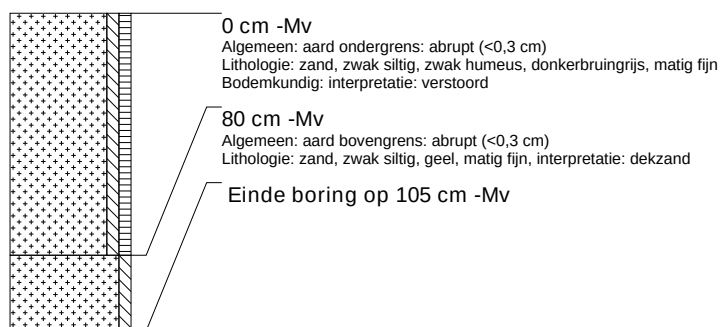
boring: TYIE-4

beschrijver: EZ, datum: 31-1-2013, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Tytsjerksteradiel, plaatsnaam: Garijp, opdrachtgever: Gemeente Tytsjerksteradiel, uitvoerder: RAAP Noord

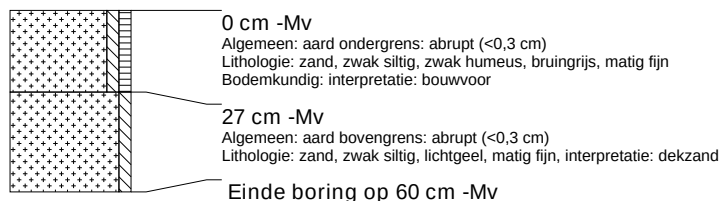
boring: TYIE-5

beschrijver: EZ, datum: 31-1-2013, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Tytsjerksteradiel, plaatsnaam: Garijp, opdrachtgever: Gemeente Tytsjerksteradiel, uitvoerder: RAAP Noord

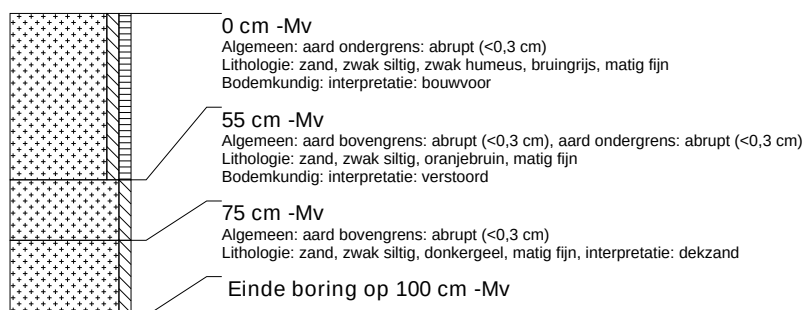
boring: TYIE-6

beschrijver: EZ, datum: 31-1-2013, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Tytsjerksteradiel, plaatsnaam: Garijp, opdrachtgever: Gemeente Tytsjerksteradiel, uitvoerder: RAAP Noord

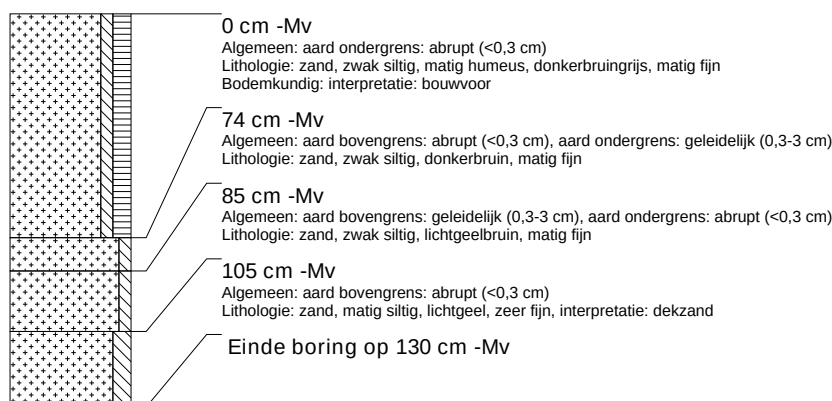
boring: TYIE-7

beschrijver: EZ, datum: 31-1-2013, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Tytsjerksteradiel, plaatsnaam: Garijp, opdrachtgever: Gemeente Tytsjerksteradiel, uitvoerder: RAAP Noord

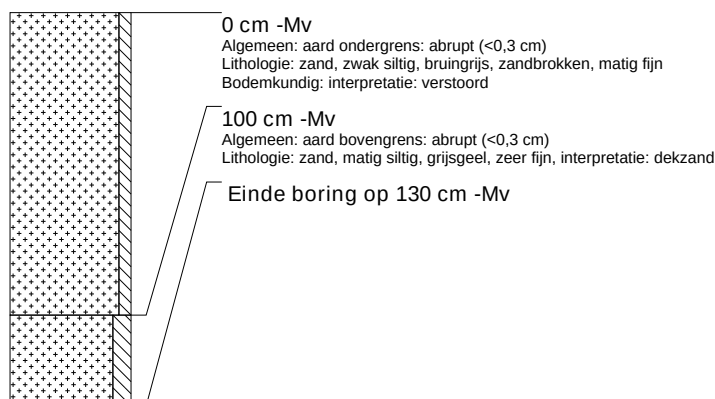
boring: TYIE-8

beschrijver: EZ, datum: 31-1-2013, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Tytsjerksteradiel, plaatsnaam: Garijp, opdrachtgever: Gemeente Tytsjerksteradiel, uitvoerder: RAAP Noord

boring: TYIE-9

beschrijver: EZ, datum: 31-1-2013, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Tytsjerksteradiel, plaatsnaam: Garijp, opdrachtgever: Gemeente Tytsjerksteradiel, uitvoerder: RAAP Noord

boring: TYIE-10

beschrijver: EZ, datum: 31-1-2013, boortype: guts-3 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: slecht, provincie: Fryslân, gemeente: Tytsjerksteradiel, plaatsnaam: Garijp, opdrachtgever: Gemeente Tytsjerksteradiel, uitvoerder: RAAP Noord

